

ПІВСТОЛІТТЯ ПОШУКУ І ПЕРЕМОГ

24 червня 2009 р. виповнилося 80 років від дня народження доктора медичних наук, професора Бориса Михайловича Штабського.

Він народився у м. Вінниці у родині службовців. Трудове загартування розпочалося з 13 років (спочатку в евакогоспіталі № 3358, пізніше — на ремонтно-механічному заводі). Шлях у медицину обрав 1950 року, вступивши до Львівського державного медичного інституту (тепер Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького). Після його закінчення у 1956 р. отримав направлення на кафедру загальної гігієни, де і розпочалося становлення Б.М. Штабського як видатного вченого і педагога.

Вже за рік у медичних журналах з'явилися його перші наукові розробки з питань гігієни дітей та підлітків. Але невдовзі відчув покликання до токсикології, коли з'ясував причини та умови виникнення хімічних дерматитів у шахтарів Львівсько-Волинського вугільного басейну і запропонував заходи з їх профілактики. Після цього й розпочав систематичні експериментальні дослідження і методичні розробки у галузі профілактичної токсикології. 1965 року він захистив кандидатську дисертацію на тему: "Оксид вуглецю як клітинна отрута" (виявлено пряму цитотоксичну дію СО на тканини легень та інших органів), 1975 р. — докторську дисертацію "Методичні основи вивчення кумуляції у токсиколого-гігієнічних дослідженнях" (розвинуто нові уявлення, доведено необхідність застосування сукупності кількісних критеріїв за визначальної значущості показників кінетики первинної токсигенної реакції та поєднаних лімітувальних ефектів).

Професор Б.М. Штабський працював на кафедрі загальної гігієни до 1977 р., послідовно обіймаючи посади старшого лаборанта, асистента, доцента. Потім перейшов на кафедру гігієни харчування з курсом гігієни дітей та підлітків, де у 1979-1981 та 2000-2007 роках працював професором, а у 1981-2000 —

НАШІ ЮВІЛЯРИ

завідувачем. На цій кафедрі він 1991 р. започаткував викладання для студентів спецкурсу профілактичної токсикології, на базі якої пізніше було утворено кафедру гігієни та профілактичної токсикології. Протягом 1977-1991 років Борис Михайлович очолював також лабораторію науково-дослідного сектору кафедр нормальної фізіології та гігієни харчування.

Наукові інтереси професора Б.М. Штабського пов'язані з фундаментальним дослідженням шкідливих хімічних речовин і їхнього гігієнічного нормування в об'єктах навколишнього середовища та харчових продуктах. Ним побудовано оригінальні концепції кумуляції, комбінованої дії та теорію системного регламентування ксенобіотиків у різних середовищах за звичайних та екстремальних умов, розроблено прискорені методи обґрунтування нормативів. Професором Б.М. Штабським уперше введено принципово нову залежність доза-статус на підставі діагностики передпатологічних станів у токсикологічному експерименті, розвинуто методичні підходи до регламентації речовин шкірно-резорбтивної дії у воді водойм та вивчення процесів трансформації при обґрунтуванні нормативів ксенобіотиків у водному середовищі. Розроблені методичні підходи, критерії та методи знайшли своє втілення в офіційних вітчизняних та міжнародних методичних документах і використовуються у прак-

тиці наукових досліджень.

Борис Михайлович є автором близько 350 наукових праць, у тому числі співавтором 8 монографій (остання з них — "Нариси профілактичної медицини" — вийшла за його редакцією 2008 р.), двох видань підручника "Гігієна харчування з основами нутриціології" (1999, 2007), до якого вперше у навчальній літературі включено розділ "Аліментарна токсикологія"; 4 довідників, 2 авторських свідоцтв на винаходи, понад 50 гігієнічних нормативів ксенобіотиків у воді водойм та добових раціонах харчування. Підготував трьох докторів та чотирьох кандидатів медичних наук.

Протягом багатьох років професор Б.М. Штабський працював як експерт над розвитком санітарного законодавства у галузі хімічної безпеки людини, був членом секції "Гігієна води і санітарна охорона водойм" та секції з установа ГДК пестицидів у повітрі робочої зони, проблемних комісій "Наукові основи гігієни навколишнього середовища", "Наукові основи гігієни харчування", членом правління українських наукових товариств гігієністів і токсикологів, головою Львівського наукового товариства токсикологів від часу його організації у 1981 р.

Бориса Михайловича Штабського нагороджено медаллю "За перемогу над Німеччиною", ювілейними медалями, відзначено премією імені Ю.С. Кагана Українського наукового товариства токсикологів. Його знають і люблять як талановиту, щедру, прекрасну і мудру людину, сповнену невичерпної енергії та нових ідей.

Сердечно вітаємо ювіляра, зичимо йому міцного здоров'я, подальшої творчої праці на ниві гігієни та профілактичної токсикології. З роси і води!

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, Правління Львівського наукового товариства гігієністів, Правління Львівського обласного наукового товариства токсикологів, Правління Львівського наукового товариства фізіологів, редколегія журналу "Довкілля та здоров'я."